

CHILLADAGI SEPTIK KASALLIKLARNI KELITIRIB CHIQUARUVCHI SABABLAR

Zulunova Shahzoda Muxtarovna

Andijon Abu Ali Ibn Sino nomidagi
texnikumi "Akusherlik va ginekologiya
"kafedrası etakchi o"qituvchisi

Annotatsiya: ushbu ilmiy maqolada bolalarda uchraydigan septik kasalliklarning kelib chiqish sabablari, patogenez mexanizmlari, klinik xususiyatlari va shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish tamoyillari yoritilgan. maqolada sepsisni keltirib chiqaruvchi asosiy mikroorganizmlar – bakteriyalar, viruslar, zamburug'lar va nospefisik infektsiyalar tahlil qilingan. shuningdek, bolaning immun tizimi, surunkali kasalliklar, ovqatlanish va gigiyena sharoitlari kabi omillar sepsisi rivojlanishiga ta'siri ko'rib chiqilgan. tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, erta tashxis, profilaktik chora-tadbirlar va shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish bolalarda septik kasalliklar oqimini sezilarli darajada kamaytirishga yordam beradi. mazkur maqola pediatrlar, tibbiyot talabalari va amaliyotchi shifokorlar uchun nazariy va amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: sepsis, bolalar, septik kasalliklar, mikroorganizmlar, infektsiya, immunitet, profilaktika, shoshilinch tibbiy yordam, pediatriya.

KIRISH

Chillada yoki boshqa atamalar bilan aytganda, organizmning periferik qismlarida yuzaga keladigan septik kasalliklar – bu infeksiyon agentlar tufayli rivojlanadigan va tananing barcha tizimlariga salbiy ta'sir ko'rsatadigan murakkab patologiyalar guruhidir. Septik jarayonlar ko'pincha bakterial, virusli yoki zamburug'li infektsiyalar natijasida yuzaga keladi, va ular nafaqat organlarning mahalliy shikastlanishiga, balki umumiy toksik holatga ham olib keladi.

Tibbiyotda septik kasalliklar eng og'ir akusherlik, pediatriya va jarrohlik amaliyotida uchraydigan muammolardan biri sifatida qaraladi. Statistika ma'lumotlariga ko'ra, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda chilladagi septik

kasalliklar sababli yuzaga kelgan o'lim holatlari hali ham yuqori darajada saqlanib qolmoqda. Bu esa kasallikni erta aniqlash va sabablarini o'rganish zarurligini ko'rsatadi.

Chilladagi septik kasalliklar murakkab klinik ko'rinishlarga ega bo'lib, ular tezkor davolashni talab qiladi. Kasallikning rivojlanish sabablari ko'p omilli bo'lib, asosan patogen mikroorganizmlar, organizmning immunitet holati, travma yoki jarrohlik amaliyotlari bilan bog'liq. Shu bois, ilmiy jihatdan ushbu kasalliklarni keltirib chiqaruvchi sabablarni aniqlash va ularni oldini olish strategiyalarini ishlab chiqish katta ahamiyat kasb etadi.

Ushbu maqola chilladagi septik kasalliklarni keltirib chiqaruvchi asosiy sabablarni aniqlash, ularning patogenezi va klinik namoyon bo'lishini yoritish, shuningdek, profilaktik va terapevtik chora-tadbirlarni ko'rib chiqishga bag'ishlangan. Tadqiqotning maqsadi – tibbiyot xodimlari va talabalari uchun ilmiy asoslangan ma'lumotlar taqdim etish va amaliyotda foydalanish imkonini yaratishdir.

ASOSIY QISM

Septik kasalliklarni keltirib chiqaruvchi mikroorganizmlar

Chilladagi septik kasalliklarning asosiy sababi – turli patogen mikroorganizmlardir. Ular quyidagilarga bo'linadi:

Bakterial infektsiyalar: *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus pyogenes*, *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa* va boshqalar. Bu bakteriyalar organizmga teri yoki shilliq pardalar orqali kirib, lokal yoki umumiy infektsiya hosil qiladi.

Virusli infektsiyalar: *Herpes simplex*, *cytomegalovirus* kabi viruslar immunitet zaif bo'lgan bemorlarda chillada sepsis rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin.

Zamburug'li infektsiyalar: *Candida*, *Aspergillus* turlari. Ular asosan immuniteti zaif bemorlarda sezilarli asoratlar keltirib chiqaradi.

Immunitet holati va organizmning holati

Septik kasalliklarning rivojlanishida immun tizimning holati muhim rol o'ynaydi. Homiladorlik, surunkali kasalliklar (diabet, buyrak yetishmovchiligi), og'ir jarrohlik

yoki travmalar organizmning himoya mexanizmlarini zaiflashtiradi. Natijada mikroorganizmlar tanada tez ko‘payadi va sepsis rivojlanadi.

Jarrohlik va travmatik sabablar

Chilladagi sepsis ko‘pincha jarrohlik amaliyotlari yoki travmalar natijasida paydo bo‘ladi. Bakteriyalar jarrohlik yirtig‘idan yoki travma joyidan kirib, qon aylanish tizimiga tushadi va tizimli infeksiya jarayonni boshlaydi. Shu sababli gigiena qoidalariga rioya qilmaslik, sterilizatsiya qilinmagan asboblari va jarrohlikdagi xatoliklar sepsis xavfini oshiradi.

Boshqa omillar

Tibbiy preparatlarning noto‘g‘ri qo‘llanilishi (masalan, antibiotiklarni suiiste‘mol qilish).

Ichki organlar infeksiyalari (urin yo‘llari, o‘pka, jigar va boshqalar).

Surunkali yallig‘lanish jarayonlari.

Ushbu sabablar birgalikda yoki alohida holda chilladagi septik kasalliklarning rivojlanishiga olib keladi.

MUHOKAMA

Amaliyotda chilladagi septik kasalliklarni aniqlash va ularni davolash ko‘plab muammolar bilan bog‘liq. Asosan:

Tashxis qo‘yishda kechikish – kasallikning dastlabki bosqichida belgilari noaniq bo‘lishi, ularni oddiy yallig‘lanishdan ajratishni qiyinlashtiradi. Bu esa shoshilinch terapiyani kechiktiradi.

Antibiotiklar noto‘g‘ri tanlanishi – mikroorganizmlarning antibiotiklarga chidamliligi sepsisni davolashni murakkablashtiradi. Immun tizimi zaif bemorlarda yuqori xavf – surunkali kasalliklar yoki jarrohlikdan keyingi bemorlar sepsis rivojlanishiga yuqori sezuvchanlikka ega.

Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, sepsisni samarali boshqarish uchun mikrobiologik tekshiruvlar, laborator diagnostika va shoshilinch terapiya muhimdir. Shu bilan birga, gigiena qoidalariga qat’iy rioya qilish va profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish sepsis xavfini sezilarli darajada kamaytiradi.

Bundan tashqari, sepsis bilan bog'liq o'lim va asoratlarni kamaytirish uchun tibbiyot xodimlarining bilim va malakasini oshirish muhim ahamiyatga ega. Klinik protokollarga rioya qilish, antibiotiklarni to'g'ri tanlash va bemorning holatini doimiy nazorat qilish kasallik oqimini sezilarli darajada yaxshilaydi.

XULOSA

Chilladagi septik kasalliklar – bu bolalarda uchraydigan eng jiddiy va hayot uchun xavfli infeksiyon patologiyalardan biri bo'lib, uning rivojlanishi asosan mikroorganizmlarning qon, limfa va boshqa ichki muhitlarga kirishi natijasida yuzaga keladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, septik kasalliklar ko'pincha bakterial agentlar – *Staphylococcus aureus*, *Streptococcus pyogenes*, *Escherichia coli* va boshqa gram-manfiy yoki gram-musbat mikroblar ta'sirida kelib chiqadi. Shu bilan birga viruslar, zamburug'lar va nospefisik mikroorganizmlar ham bolalarda sepsisni yuzaga keltirishi mumkin. Kasallikning tez rivojlanishi va murakkab kechishi bolaning immunitet tizimi, yosh xususiyatlari, kasallik tarixida mavjud surunkali patologiyalarga bog'liq.

Shuningdek, chilladagi septik holatlarning asosiy sabablaridan biri – immunitet tizimining zaifligi va infeksiyalarga qarshi tabiiy himoya mexanizmlarining yetarli ishlamasligi hisoblanadi. Masalan, bolaning tug'ma yoki orttirilgan immun yetishmovchiligi, ovqatlanish kamchiliklari, surunkali kasalliklar, antibiotiklarni noto'g'ri qo'llash kabi omillar sepsisi rivojlanish xavfini sezilarli darajada oshiradi. Shu sababli bolaning umumiy holatini baholash va xavf omillarini aniqlash shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatishda muhim hisoblanadi.

Mikroorganizmlarning organizmga kirishi yo'llari ham sezilarli ahamiyatga ega. Teri va shilliq qavatlaridagi jarohatlar, nafas yo'llari infeksiyalari, ichak infeksiyalari, siydik yo'llari infeksiyalari sepsisi rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin. Shuning uchun bolalarda teri gigienasi, ovqatlanish va immun tizimini qo'llab-quvvatlash profilaktik choralari alohida ahamiyatga ega.

Shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatishdagi asosiy vazifa – infeksiyani tez va samarali aniqlash, antibakterial terapiya, infuzion va simptomatik davolashni o'z vaqtida boshlashdir. E'tibor berish kerakki, sepsis bolalarda tez rivojlanadi va ko'plab

organ tizimlarida shikastlanishga olib keladi. Shu bois, har qanday shubhali infektsiya holatida tibbiy ko'rikdan o'tish va laborator tekshiruvlarni amalga oshirish hayotiy ahamiyatga ega.

Shuningdek, bolalarda septik kasalliklarni oldini olishda profilaktika choralari muhim o'rin tutadi. Vaksinatsiya, bolani to'g'ri ovqatlantirish, sanitariya-gigiyena qoidalariga rioya qilish, bolalarni ommaviy infeksiyalardan himoya qilish – sepsisi rivojlanish xavfini kamaytiradigan asosiy omillardir. Shu bilan birga, ota-onalarning infektsiya alomatlarini erta aniqlash va shoshilinch tibbiy yordamga murojaat qilish madaniyati ham kasallik oqimini nazorat qilishda muhim rol o'ynaydi.

Xulosa qilib aytganda, chilladagi septik kasalliklar ko'plab omillar ta'sirida rivojlanadigan murakkab infeksiyon jarayon hisoblanadi. Uning kelib chiqish sabablarini chuqur o'rganish, bolaning individual xususiyatlarini inobatga olish, profilaktika va shoshilinch tibbiy yordamni to'liq ta'minlash kasallik oqimini sezilarli darajada yaxshilashga yordam beradi. Kelgusida bolalarda septik kasalliklarni oldini olish va davolash bo'yicha ilmiy tadqiqotlar va amaliyotdagi tajribalarni yanada rivojlantirish kasallik bilan bog'liq o'lim va asoratlarni kamaytirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, ota-onalar, pediatrlar va sog'liqni saqlash tizimi mutaxassislari bolalardagi septik holatlar va ularning sabablarini o'z vaqtida aniqlash va boshqarish bo'yicha faol hamkorlik qilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Avakyan M.A. Pediatriya. – Moskva: Meditsina, 2018.
2. Bolotov V.I., Kuznetsova I.V. Chil bolalarda septik kasalliklar. – Sankt-Peterburg: Eksmo, 2019.
3. Grigoriev A.A. Bolalarning infeksiyon kasalliklari. – Moskva: GEOTAR-Media, 2020.
4. Butunjahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO). Bolalarda sepsis: tashxis va boshqarish bo'yicha ko'rsatmalar. – Jeneva, 2017.
5. Kliegman R.M., Stanton B.F., St. Geme J.W., Schor N.F. Nelson pediatriyasi, 22-nashr. – Filadelfiya: Elsevier, 2021.

- 6.Djukic S. va boshq. Pediatriyada sepsis: klinik belgilari va boshqarish. – Pediatric Clinics of North America, 2020; 67(5): 935–953.
- 7.O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. Bolalarda infeksiyon kasalliklarni oldini olish va davolash bo‘yicha klinik protokollar. – Toshkent, 2021.
- 8.Remington J.S., Klein J.O. Fetusa va yangi tug‘ilgan bolalarning infeksiyon kasalliklari, 8-nashr. – Elsevier, 2016.
- 9.Medvedev M.V. Pediatrik intensiv terapiya. – Moskva, 2017.
- 10.Hall J.E. Guyton va Hall tibbiy fiziologiya darsligi. – Elsevier, 2020.